

Ραδιοφωνική έκπομπή διά  
τὴν 30 ~~Αὐγούστου~~ 1970 *6/9/70*  
ἡμέραν : Κ Υ Ρ Ι Α ΚΗΝ  
καὶ ὥραν : 22.30 - 23.00

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

*He. Jo -*

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀγαπητέ μου Γιάγιο, ἀπόψε θ' ἀρχίσωμε τὴν κουβέντα μας ἀπὸ μιὰ ἐπικαιρότητα...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μιλάμε συνήθως γιὰ τὴν Παλιὰν Ἀθήνα καὶ θ' ἀρχίσωμε μὲ ἐπικαιρότητες :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καὶ μάλιστα μὲ μιὰ διεθνή = ἐπικαιρότητα. Θὰ διάβασες πρό ἡμερῶν στὶς ἐφημερίδες γιὰ διάφορα κρούσματα χολέρας στὴν Αἴγυπτο, στὴν Ρωσία, στὸ Βιετνάμ...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ναι, μὰ σήμερα μὲ τὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης μιὰ τέτοια ἐπιδημία ἀντιμετωπίζεται χωρὶς μεγάλη ἀνησυχία.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀσφαλῶς, ὅμως αὐτὴ ἡ εἴδησις μοῦ ἔφερε στή μνήμη μιὰν ἀνάλογη περίπτωσι, <sup>120</sup> ~~4200~~ χρόνια παλαιότερα, ἢ μάλλον γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἀκρίβεια 1 1 6 χρόνια πρίν, στὰ 1854, ὅταν ξέσπασε ἡ ἐπιδημία τῆς χολέρας στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ μὰ ἀνυπολόγιστη καταστροφή.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σοβαρά ; Εἶχε πολλὰ θύματα ἡ χολέρα στὴν Ἀθήνα τότε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀρνεῖ νά σοῦ πῶ ὅτι ἡ μικρὴ Ἀθήνα, δέν εἶχε πληθυσμὸ στὰ 1854, περισσότερο ἀπὸ τριάντα χιλιάδες ψυχές. Καὶ ἀπὸ τοὺς τριάντα χιλιάδες αὐτοὺς κατοίκους πέθαναν δέκα χιλιάδες.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί λές ; Δηλαδή τὸ ἓνα τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ χάθηκε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐπῆρξε μιὰ οἰκογένεια ἀπὸ ἐννέα ἄτομα πού ξεκληρίστηκε τελείως. Δέν ἔμεινε οὔτε ἓνας ἀπ' αὐτὴν τὴν φαμίλια.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τραγικώτατα γεγονότα μέ ἄλλα λόγια. Καί εἶναι γνωστόν πότε ἔρχισε τό κακό καί πῶς ἔφτασε ἡ ἐπιδημία στήν Ἀθήνα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια. Μήν ξεχνᾷς ὅτι <sup>ἐκείνη τήν ἐποχή</sup> ~~εἰς τήν ἐποχή~~ στά 1854, ὁ Κριμαϊκός πόλεμος βρισκότανε σ' ὄλη του τήν ἐξτετασμένη ἔντασι. Γαλλικά καί ἄγγλικά στρατεύματα πολιορκοῦσαν τήν Σεβαστούπολι τῆς Κριμαίας, ἐνῶ ἡ ἐπιδημία εἶχε φανεῖ δυό χρόνια πρόν, γύρω στά 1852, στίς Βαλτικῆς χῶρες καί μάλιστα στήν Δανία, μέ λίγα κρούσματα. Φυσικά μέ τά λίγα ἐπιστημονικά μέσα τότε καί μέ τά στρατεύματα πού ἔφευγαν ἀπό τήν Γαλλία καί τήν Ἀγγλία νά πᾶνε μέσῳ Κωνσταντινουπόλεως στόν Εὐξεινο Πόντο γιά τήν Κριμαία, ἡ ἐπιδημία δέν ἔργησε νά ἀπλωθῇ.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καλά, ὁ Πειραιᾶς καί ἡ Ἀθήνα, πῶς μπλέχτηκαν στήν ἐπιδημία ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι οἱ Γάλλοι καί οἱ Ἀγγλοὶ εἶχανε ἰδρύσει δύο στρατιωτικά νοσοκομεῖα στόν Πειραιᾶ, ὅπου μετέφεραν τοὺς τραυματίες καί ἀσθενεῖς στρατιῶτες. Ἔτσι τό μόλυσμα μετεδόθη καί στόν Πειραιᾶ στήν ἀρχή καί ὕστερα στήν Ἀθήνα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὑπάρχουν μαρτυρίες, ὑπάρχουν ντοκουμέντα γιά τά γεγονότα αὐτά ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως ὑπάρχουν. Πρῶτα πρῶτα ἔχομε τήν περίφημη ἱστορική μονογραφία τοῦ Ἠπάμπε Ἀννίνου πού περιγράφει αὐτήν τήν τραγική ἱστορία πολύ ζωντανά. Ὅμως ἔχομε καί ἄλλη μιᾶ μαρτυρία τοῦ γάλλου διασώμου λοχοτέχνου Φλωμπέρ, ὁ ὅποιος ἐπεσιέφθη τήν Ἀθήνα τέσσερα χρόνια νωρίτερα καί ὁ ὅποιος γράφει στό ἡμερολόγιό του. Διάβασέ 'το ἐσύ καλύτερα Γιάγιο.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἐφθάσαμεν εἰς Πειραιᾶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1850 καί ἐ εἶδῃ τό πλοῖον μας προήρχετο ἀπό τήν Κωνσταντινούπολιν καί τήν Σμύρνην, ὅπου ὑπῆρχε ἐπιδημία χολέρας, ἔφερε σημαῖαν κιτρίνην, διά τήν κάθαρσιν. Μᾶς ὠδήγησαν εἰς τό πρόχειρον λοιμοκαθαρτήριον τοῦ Πειραιῶς, ἕνα δωμάτιον ἀσβεστο-

χρισμένον, όπου μᾶς ἐκάπνισαν μέ θειάφι... τό ὄποτον ἐθεωρεῖτο τότε τό μόνον ἀποτελεσματικόν ἀπολυμαντικόν μέσον κατά τῆς χολέρας...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαντάσου τί τραβήξανε οἱ ἄνθρωποι. Τούς καπνίζανε μέ θειάφι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἰς τό λοιμοκαθατήριον τοῦ Πειραιῶς ἐμείναμε ὑπό αὐστηρόν περιορισμόν τέσσαρας ἡμέρας. Ἐπό τό παραθύρον τοῦ λοιμοκαθατηρίου βλέπω τήν Ἀκρόπολιν, ἡ ὁποία χρυσίζει ἀπό τᾶς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις λοιπόν Γιάννη, ὅτι τέσσερα χρόνια πρίν ἐκδηλωθῆ στήν Ἀθήνα ἡ ἐπιδημία, ὑπῆρχεν κορούσματα στήν Πόλι καί στήν Σμύρνη καί γινότανε στόν Πειραιᾶ παραντίνα. Τό γεγονός εἶναι ὅτι στήν 1854, ὅταν ὁ Κριμαϊκός πόλεμος βρισκότανε στήν ἔντασί του, τότε παρουσιάσθησαν τά πρῶτα κορούσματα στόν Πειραιᾶ, ἀπό ἀσθενεῖς γάλλους στρατιῶτες στό Γαλλικό στρατιωτικό Νοσοκομεῖο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ὅπως γίνεται συνήθως, ἡ ἐπιδημία ἐξαπλώθηκε ἀμέσως. Οἱ ἀρχές δέν ἔλαβαν μέτρα; Δέν ἐδόθησαν ὁδηγίες στόν λαό;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στήν Ἀθήνα, τό Ἰατροαυνέδριο πού ἀπετελεῖτο ἀπό φημισμένους καί σοβαροῦς γιατρούς, τόν Βοῦρο, τόν Τράϊμπερ, τόν Ρέξερ, τόν Κωστή, τόν Ἡπίτη καί ἄλλους ἔβγαλε διαταγές σωστές καί σοβαρές ἀνάλογα μέ τήν ἐποχή. Στίς ἐπαρχίες ὅμως, οἱ ἀστυνόμοι πήρανε μέτρα σπασμωδικά. Λόγου χάριν στό Ναύπλιο ἀπηγορεύθη νά τρῶνε φάρια...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί τᾶ φάρια;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι εἶχε γραφεῖ στίς ἐφημερίδες ὅτι στήν Κριμαία, ὅταν πέθαιναν στρατιῶτες ἀπό χολέρα τοῦς ρίχνανε στήν θάλασσα. Συνεπῶς ἡ θάλασσα θά ἦτανε μολυσμένη καί αὐτή καθῶς καί τᾶ φάρια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλά, δέν ἤξερε ὁ ἀστυνόμος ὅτι τᾶ φάρια δέν τᾶ τρῶνε ὡμά ἀλλά τᾶ ψήμουν ἢ τᾶ βράζουν;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποῦ νά σπεφθῆ τέτοια πράγματα ὁ ἀστυνόμος. Σοῦ λέω ἀνόητα καί σπασμωδικά μέτρα.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί πόσον καιρό κράτησε αύτή ή τραγική παρένθεσι στην εϋθυμη ιστορία της παλαιάς 'Αθήνας ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Περίπου τέσσερις μήνες Γιάγιο. 'Από τίσ αρχές του 'Ιουνίου 1854 έως τά μέσα του Σεπτεμβρίου, όταν τό δελτίον θανάτων στην 'Αθήνα έσημείωσε, στις 15 Σεπτεμβρίου : Θάνατος ~~κατά~~ ούδεις.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τότε φαντάζομαι θά ξαναπήρε ζωή ή πρωτεύουσα που επί τέσσερις μήνες θά είχε νεκρωθεί.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κυριολεκτικά νεκρωθεί. Οί άθηναίοι προσπαθούσανε νά μήν βγαίνουν από τά σπίτια τους... μά ήτανε δυνατόν αύτό ; θά 'πρεπε νά φωνίσουν τρόφιμα, νά φάνε, νά ζήσουν... Τότε έγινε καί ό άπολογισμός των άπωλειών κι' ευρέθηκε ότι από τους τριάντα χιλιάδες κατοίκους της 'Αθήνας, είχανε μείνει μόνον είκοσι χιλιάδες.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ας κλείσωμε αύτήν τήν θλιβερή παρένθεσι στην 'Ιστορία της 'Αθήνας καί άς θυμηθοϋμε κανένα τραγουδι, όχι ακριβώς της έποχής εκείνης, μά κάπως μεταγενέστερο. Οί κανταδόροι τότε δείχνανε προτίμησι σ' ένα τραγουδι που είχε τίτλο : Νυχτώνει - Ξημερώνει. 'Η κλειώ θά μάς τό θυμίση.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Νυχτώνει - Ξημερώνει...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα θά σου πάνω μάν αποκάλυψι Γιάγιο. Φαίνεται ότι αύτό τό " Νυχτώνει - Ξημερώνει " τραγουδιότανε τόσο πολύ στην 'Αθήνα από τους κανταδόρους, ώστε ένέπνευσε καί τόν Σουρή από-μη νά γράψη τρία φιλοσοφικά τετράστιχα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σοβαρά τό λές ; "Έγραφε ό Σουρης για τό " Νυχτώνει Ξημερώνει" ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σοβαρώτατα καί αν δέν πιστεύης διάβασε τους στίχους του :
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Ξημέρωσε κι' έγώ ρωτώ  
γιατί νά Ξημερώση  
χωρίς απάντησι γι' αύτό  
κανέναν νά μου δώση.

Καί βράδυασε... κι' έγώ ρωτώ  
γιατί νά γίνη βράδυ  
καί τό καντήλι μου κοιτώ  
όπου δέν έχει λάδι...

Μέ τέτοιες σιέφεις θλιβερές  
 τήν ὄρα μου τήν χάνω  
 καί σκεπτομαι πολλές φορές :  
 - "Αχ, πότε θά πεθάνω ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Γεώργιος Σουρῆς τακτικά ἔκανε τέτοιες  
 μαθρες σιέφεις. Οἱ ἀντίπαλοί του - γιατί δέν εἶχε μόνο θαυ-  
 μαστάς μὰ εἶχε καί ἀντιπάλους - τόν κατηγοροῦσαν γιά κλασι-  
 κό τεμπέλη

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἦτανε πραγματικά τεμπέλης ὁ Σουρῆς ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς ν' ἀποκαλέσης τεμπέλη ἕναν ἄνθρωπο πού ἔχει ἀραδιάσει ἑνα-  
 τοντάδες χιλιάδων στίχους ; Ὅπως δῆποτε, κάποτε τοῦ ἀνειάλυ-  
 φαν ἕνα μικρό ποίημά του μέ τίτλο : Ἡ Τεμπελιά... καί αὐτό  
 ἐπειμποῦντο κάθε φορά. Νά, τό ἔχω φέρει μαζί μου. Διάβασέ 'τ

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιά ὅσοε μου... Δέν ἔχω κέφι γιά δουλειά  
 πάλι μέ δέρνει τεμπελιά  
 καί κάθομαι στό στῶμα.  
 Νοιώθω τό σῶμα μου βαρῦ  
 καί ὄλη ἡ γῆ δέν μέ χωρεῖ  
 κι' ὁ οὐρανός ἀνόμα.

Καιά, νομίζω τὰ καλά  
 καί βλέπω μιά στά χαμηλά  
 καί μιά κοιτῶ ἔπάνω...  
 Σ' αὐτόν τόν κόσμο τόν χαζό,  
 ἄχ... ἔς μποροῦσα νά μὴν ζῶ  
 μὰ... δίχως νά πεθάνω !

Νομίζω πῶς δέν θά εἶχανε ἄδικο οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Σουρῆ. Αὐτό  
 τό μικρό του ποίημα, εἶναι καθαρό δείγμα τεμπελιάς. Φοβᾶται  
 τόν θάνατο, τό λέει καθαρά, μὰ θά ἤθελε νά ὑπάρχη τρόπος  
 μὴν ζῆ... γιά νά μὴν ἐργάζεται.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅμως ἔς ἀφήσωμε τίς φιλοσοφίες τοῦ Σουρῆ καί ἔς ξαναγυρίσωμ  
 σ' αὐτόν τόν φραντσέζο λογοτέχνη, τόν Γουσταβο Φλωμπέρ πού  
 ἐπεσιέφθημε τήν Ἀθήνα στά 1850, τ ἔσσερα χρόνια πρίν ἀπό  
 τήν ἐποχή τῆς ~~ἐπιδημίας~~ ἐπιδημίας.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι ὅτι οἱ ἐντυπώσεις του θά ἦτανε ἀποκαρδιωτικές.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι καί τόσο. Κι' αὐτός ὁ Γουσταβος Φλωμπέρ καί ὁ σύντροφός  
 του ὁ λογοτέχνης Μάξιμος Ντυκάν, ἦτανε πολύ ἑλληνολάτραι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Οπότε ὁ τι καί ἄσχημο νά βλέπανε θά τό συγχωρούσανε ἀπό τήν ἀγάπη τους καί τόν θαυμασμό τους γιά τήν Ἑλλάδα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί γράφει ὁ Γουσταῦος Φλωμπέρ στό ἡμερολόγιό του : "Ολοι οἱ κἄτοιχοι τοῦ Πειραιῶς φοροῦν φουστανέλλες, τό ἐθνικό ἔνδυμα - Σοῦ θυμίζε Γιάννο ὅτι μιλάμε γιά τό 1850, ἑκατόν εἰκοσι χρόνια πρὶν - Ἄκομη καί οἱ ἀμαξάδες φοροῦν φουστανέλλες. ~~Μιλάμε~~ ~~Μιλάμε~~ Μιλάζουν μέ πολεμιστάς, μέ τήν διαφορά ὅτι ἀντί νά κρατοῦν καριοφίλι καί γιαταγάκι, κρατοῦν μαστίφιον. Μπήκαμε μαζί μέ τόν Μάξιμο σ' ἕνα λαντώ, πού θά ἦτανε ἤδη παλαιό πρό σαράντα ἔτων. Τό ἀμάξι μας ἔτριζε ἀπελπιστικά σ' ὅλη τήν διαδρομή καί φοβόμαστε ὅτι θά διαλυθῇ πρὶν φτάσωμε στήν ἔνδοξη Ἀθήνα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τελικά τό ἀμάξι δέν διαλύθηκε καί φτάσανε οἱ δύο φραντσέζοι περηνγηταί στήν πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους. Σέ ποιοῦ ξενοδοχεῖο μείνανε ; Γράφει τίποτε σχετικῶς ὁ Φλωμπέρ :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό μόνο εὐπρόσωπο τότε ξενοδοχεῖο ἦτανε τό ξενοδοχεῖο τῆς Ἀγγλίας, ἕνα διώροφο κτίριο δίπλα στήν Ἑθνική Τραπεζα, στήν ὁδόν Αἰόλου. Νά γιά τήν πρώτη μέρα τοῦ Φλωμπέρ στήν Ἀθήνα, θά μιλήσωμε ἀργότερα ἀφοῦ πρῶτα θυμηθοῦμε κανένα παλαιό τραγοῦδι

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί ἀξίζει νά θυμηθοῦμε ἕνα παλαιότατο ἀθηναϊκό τραγοῦδι : Ὡ ἀργυρᾷ πανσέληνος...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τραγοῦδι πού συγκινοῦσε κάθε ἀθηναῖα κόρη ὅταν τό τραγουδοῦσαν κάτω ἀπό τό μπαλκόνι της... "Ἄς τό ἀκούσωμε λοιπόν νά πᾶμε ἑκατό χρόνια πίσω.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Ὡ ἀργυρᾷ πανσέληνος  
μετρίασε τό φῶς σου...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Έκει λοιπόν, στο ξενοδοχείο της Αγγλίας έγκρατεστάθησαν ο Φλωμπέρ και ο Ντυνάν και δέν είχε περάσει μιά ώρα από τήν ξφιξί τους όταν τούς είδοποίησαν ότι είχανε μιά επίσκεψη.  
- Επίσκεψη ; άναρωτήθηκε ο Φλωμπέρ, ποιός μής γνωρίζει έδω ;  
Νά ο όπηρετής του ξενοδοχείου τούς είπε : 'Ο στρατιωτικός Διοικητής 'Αθηνών...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ξέρω ποιός ήτανε : 'Ο περίφημος γάλλος συνταγματάρχης Τουρέ παλαιός φιλέλληνα που είχε λάβει μέρος σε πολλές μάχες στα 1821 και είχε μείνει στον έλληνικό στρατό σαν συνταγματάρχης.  
'Ο βασιλεύς "Οθων τον είχε διορίσει φρούραρχο των 'Αθηνών.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο, αυτός, ο περίφημος Τουρέ, γενναίος στρατιωτικός μά τόσο καλοιάγαθος που είχε γίνει τύπος της 'Αθήνας. 'Ο Τουρέ λοιπόν μπήκε φουριόζος στο σαλόνι του ξενοδοχείου και φώναξε : Μεσιέ, σουαγιέ λέ μπιενβενύ... Κολονέλ Τουρέ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι τήν κατάπληξι του Φλωμπέρ που ήκουσε ξαφνικά τήν γλώσσα του. 'Ο πρώτος άνθρωπος που συναντούσανε και γνωρίζανε στην 'Αθήνα, ήτανε συμπατριώτης τους. Φυσικά έπακολούθησε απόλυτος έγκαρδιότης. 'Ο Τουρέ θα τούς έκάλεσε να φινε μαζί

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Και να τούς χρησιμεύση για ξεναγός στην πόλι... "Ητανε τύπος άπλοϊνός αυτός ο συνταγματάρχης Τουρέ. Έγκαρδιος και άνοικτός. Γι' αυτόν είναι ~~φωτισμένη~~ γνωστή μιά χαριτωμένη ιστορία. Σάν γάλλος άξιωματικός, είχε ένα μικρό μυτερό μουσι, όπως ο Ναπολέων ο τρίτος. 'Η βασίλισσα όμως 'Αμαλία που ήτανε γερμανίδα, δέν άγαπούσε καθόλου τούς φραντσέζους και είχε διατάξει τούς έλληνες άξιωματικούς, όσους είχανε μουσι, να τό ξυρίσουν. Τό μουσι και τό άρειμάνιο μουστάκι του Τουρέ ήτανε κατάλευκα, μπαμπάνι. Τί να κάνη ο φραντσέζος συνταγματάρχης ; 'Εξύρισε τό ύπογένειό του μά από αντίδρασι, έβαζε τό μουστάκι του κατάμαυρο, μέ καραμπογιά...

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα τήν θυμήθηκα αυτήν τήν ιστορία. Όταν ή βασίλισσα 'Αμαλία είδε τόν Τουρέ μέ τό παραμπογιατισμένο του μουστάκι, έδειξε τήν έκπληξι της και τόν ρώτησε : Κύριε φρούραρχε, πώς συνέβη αυτό ; ~~παραπομπή~~
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μεγαλειοτάτη, άποκρίθηκε ό Τουρέ, διατάξατε νά ξυρίσω τό ύπογένειόν μου και συνεμορφώθην...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καλά, είπε ή 'Αμαλία, άλλα τό μουστάκι σας πώς άλλαξε χρώμα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Και ό φραντσέζος Τουρέ άποκρίθηκε : Μεγαλειοτάτη, τό μουστάκι μου πενθεύ διά τήν άπώλειαν του συντρόφου του...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πολύ ωραία και έξυπνη άπάντησις.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αργότερα όμως βρέθηκε τρόπος νά ξαναφήση τό μουσι του ό Τουρ "Υστερα από ένα χρόνο, ιδρύθηκε ή Πυροσβεστική 'Υπηρεσία 'Αθηνών και ή στολή των πυροσβεστών, προέβλεπε κράνος μετάλλινο μέ ένα μικρό κόκκινο λοφίο. Όλοι δέ οι ένδρες του Πυροσβεστικού λόχου, ήτανε ύποχρεωμένοι από τόν Κανονισμό νά έχουν ένα ύπογένειο...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κατάλαβα. 'Ο συνταγματάρχης Τουρέ θά διωρίσθηκε άρχηγός της πυροσβεστικής 'Υπηρεσίας και έτσι είχε δικαίωμα νά άνακτήση τή προσφιλές του μουστάκι...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό όποιον όμως δέν τό έβαφε, μά τό ήφησε λευκό καθώς και τό μουστάκι του, όπως ήτανε.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ετσι, ήσύχασε ό καημένος ό Τουρέ και τό μουσι του από τίς περιπέτειες. Όμως μά και μιλούσαμε για τόν γάλλο Γουσταβο Φλωμπέρ, τόν συγγραφέα της " Σαλαμπό " και της " Κυρίας Μποβορύ " , νομίζω ότι κάπου έχω διαβάσει πώς ό Φλωμπέρ ζήτησε νά γνωρίση και τόν ένδοξο ναύαρχο και πυρπολητή Κωνσταντίνο Κακνάρη... δέν είναι αλήθεια αυτό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν νομίζεις ότι πρίν έπεταθούμε στίς έπισκέψεις του μακα-  
ρίτη του Φλωμπέρ, πρέπει νά διακόψωμε τήν φλυαρία μας μέ  
κανένα τραγουδι :

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Καί μάλιστα νά θυμηθούμε ένα περίφημο άθηναϊκό τραγουδι, τό  
" Γιατί νά σέ γνωρίσω... ". <sup>Βάσει άρμολ. κ. τραγ. λυρ.</sup>  
<sup>των αγ. τόνων Ν. Κομμίνου</sup> 'Η κλειώ άσφαλώς τό ξέρει καί θά  
μαξ τό πη.

ΕΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)

Τόν κόσμο έχω βαρεθεί  
καί δέν σου λέω φέμμα  
δέν ήξερα πώς θά βρεθώ  
τό μαγικό σου βλέμμα...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

"Ας ξαναγυρίσωμε στόν Φλωμπέρ. Μου κάνει έντύπωση ότι ό γάλλος  
αύτός λογοτεχνης, έγνώριζε τήν ύπαρξη του Κανάρη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Βέβαια δέν ύπήρχε τότε τηλεγραφική έπικοινωνία, ούτε πρακτο-  
ρεία ειδήσεων για νά γίνουν γνωστά τά κατορθώματα του Κανάρη,  
όπως στά 1829, ό μεγάλος φραντσέζος ποιητής ό Βίκτωρ Ούγγώ  
είχε δημοσιεύσει τά ποιήματά του 'Ο ρ ι α ν τ ά λ, στά όποια  
γράφει για τήν έπανάσταση του 1821 καί ειδικώς έξυμνει τόν  
Κωνσταντίνο Κανάρη.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Μάλιστα. 'Ο Φλωμπέρ είχε διαβάσει τά ποιήματα του Βίκτωρος  
Ούγγώ καί είχε γνωρίσει τό όνομα του δοξασμένου μας ηρωοπολη-  
του. "Ήτανε φυσικό λοιπόν, μά καί βρέθηκε στην 'Αθήνα νά  
ζητήση νά γνωρίση από κοντά τόν ένδοξο έλληνα για τόν όποιο  
ένas γάλλος ποιητής σάν τόν Βίκτωρα Ούγγώ, έγραφε τόσους  
καί τόσους στίχους.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

'Ο Κωνσταντίνος Κανάρης κατοικούσε τότε στην έξοχή, μακριά  
άπό τήν 'Αθήνα

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Πολύ μακριά άπό τήν 'Αθήνα :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Στήν Κυφέλη... μά ή Κυφέλη τότε, στά 1850, ήτανε έξω άπό τήν  
'Αθήνα, άφού έκεί κοντά στό τέρμα της Κυφέλης, όπου είναι  
σήμερα ή όδός Φωκίωνος Νέγρη, κατέβαινε ό Παβέλης κι 'έπινε  
τόν καφέ του σ' ένα έξοχικό καφενεδάκι.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ      Καί πήγε ο Φλωμπέρ στό σπίτι του Κανάρη :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ    'Ιστορική επίσκεψις. Πήγε γεμάτος θαυμασμό καί δέν τόν βρήκε.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ      Γιατί :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ    "Ήτανε χειμώνας καί ο Κανάρης, δέν ἔμενε στό κτήμα του στήν Κυφέλη, ἀλλά σ' ἓνα σπίτι στήν ὁδόν Φιλελλήνων. Φυσικά ο Φλωμπέρ μαζί μέ τόν φίλο του Ντυκάν, γυρίσανε μέ τό ἀμάξι τους στήν ὁδόν Φιλελλήνων καί πήγανε στό σπίτι του Κανάρη. Τούς ὑποδέχθηκε ἡ γυναίκα του Κανάρη φορώντας τά ἀσπράκινα νησιώτικὰ της. "Όταν σέ λίγο μπήκε ο Κωνσταντῖνος Κανάρης, γράφει ο Φλωμπέρ, στάθηνά ἀμέλητος καί τόν κοβόταζα. Αὐτός λοιπόν ἦτανε ο ἠρωϊκός ναυτικός, ο θρυλικός ναυμάχος καί πυρπολητής πού εἶχε ἐξευτελίσει τόν Τουρκικό στόλο ; Φοροῦσε φραγιμια, μιά μακρὰ ρεντιγκότα καί παντελόνι μαύρο. "Ήτανε κοντός καί τά λευκά του μαλλιά, ἦτανε κοντά κουρεμένα. Τό μουστάκι του ἀρνετά παχύ καί στά χέρια του ἔπαιζε διαριῶς ἓνα μαύρο κομπολόι.
- Ἔ...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ      Γιὰ τό ὄφος του γράφει τίποτε ο Φλωμπέρ ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ    Τόν βρήκε δειλό καί συνεσταλμένο, σχεδόν ἀμήχανο... ἦτανε γνωστόν ὅτι δέν εἶχε καμμιά μόρφωσι, γράμματα δέν ἤξερε καί εἶχε μάθει μόνο νά βάζῃ μιά ὑπογραφή, σχεδιάζοντας τίς συλλαβές της.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ      Πῶς συνεννοήθηκαν ; 'Ασφαλῶς δέν θά ἤξερε γαλλικά ο Κανάρης.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ    'Ο συνταγματάρχης Τουρέ πού συνῴδευε τούς ξένους, ἦτανε ο δραγουμάνος του Κανάρη. "Όταν ο Φλωμπέρ του μίλησε γιά τά ποιήματα του ούγγῶ πού τόν ἐξυμνοῦσαν, ο Κανάρης ἀποκρίθηκε :
- Ναί, ἔχω ἀκούσει ὅτι μερικοί ξένοι γράφουν γιά μένα στά βιβλίους.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ      'Ασφαλῶς θά του ἐζήτησαν νά τους διηγηθῇ τό κατόρθωμα της χίου...

**ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ναί και όπως γράφει ο Φλωμπέρ, ο Κανάρης ντραπότανε να μιλήση. Ο συνταγματάρχης Τουρέ τον έπεισε να διηγηθῆ τό μεγάλο του κατόρθωμα και ο Κανάρης εἶπε μέ με τριοφροσύνη. "Ετυχε να φυσᾶη καλός ἄνεμος και φανήκαμε τυχεροί. Καί ὕστερα πρόσθεσε : "Αν εἶχα τήν τύχη να ἔχω καλό ἄνεμο στά 1825, θά εἶχα κάψει στό λιμάνι τῆς Ἀλεξάνδρειας τόν στόλο τοῦ Ἰμπραήμ κι ἔτσι θά τέλειωνε ἡ ἐπανάστασις νωρίτερα... Μά ἡ Παναγιᾶ μας δέν τό θελησε...

**ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Αὐτές λοιπόν ἦτανε οἱ ἐντυπώσεις τοῦ Φλωμπέρ ἀπό τήν Ἀθήνα τοῦ 1850, ἐδῶ κι ἑνατόν εἰκοσι χρόνια... Για τίς ἀθηναῖες δέν λέει τίποτε ὁ Φλωμπέρ :

**ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Φαίνεται ὅτι τοῦ ἔκαναν μεγάλη ἐντύπωση οἱ κόρες τῶν Ἀθηνῶν. Δέν εἶχε τήν εὐκαιρία να τίς θαυμάση στόν δρόμο, γιατί στά 1850, οἱ ἀθηναῖες δέν κυκλοφοροῦσαν πολύ στους δρόμους, μά τίς εἶδε στό θέατρο, τό περίφημο ξύλινο θέατρο Μπούκουρα ὅπου ἕνας ἰταλικός θίασος ἔπαιζε τό βράδυ ἐκεῖνο "Γλουτσιά ντέ Λαμερμούρ". Ο Φλωμπέρ, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος δέν παρακολουθοῦσε τήν παράσταση, μά ἐκοίταζε πότε τήν ὀμορφιά τῆς Ἀραλίας, πότε τίς ὀμορφες ἀθηναῖες στήν πλατεῖα τοῦ θεάτρου και λένε ὅτι εἶπε μάλιστα : Δέν ὑπάρχει ὀραιότερη γυναῖκα στόν κόσμο ἀπό τήν ἀθηναῖα μέ τήν χάρι της...

**ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Ὅμως ἡ ὥρα μας περνᾶ Δημήτρη μου και πρέπει να διακόψωμε. Ἄς θυμηθοῦμε λοιπόν ἄλλο ἕνα εὔθυμο τραγοῦδι τῆς ἐποχῆς πρὶν ἀφήσωμε τοὺς ἀκροατές μας...

**ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)** Θέλεις δέν θέλεις βρέ μικρό...  
θά ῥθω στό σπῆτι να σε βρῶ  
τήν ὥρα πού κοιμᾶσαι, μικρό κ' ἀνάθεμά σε...

**ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Γιάννη μου ἀγαπητέ, πάλι πέρασε ἡ ὥρα μας και διακόπτομε...

**ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Για τήν ἄλλη Κυριακή, τήν ἴδια πάλι ὥρα.

*Ὁρβονάρ 70000*